

VITTEPRAËTJE

Het kwartaalblad van
Oudheidkundige Vereniging

Herderewich

Anno 2010

ISSN 1386-1484

14e jaargang, nr.

1

VITTEPRAETJE

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging HERDEREWICH

Postbus 210.....3840 AE Harderwijk

E-mail: redactie@herderewich.nl Internet: www.herderewich.nl

GIRO 3036192

Met in dit nummer:

Verenigingsnieuws	2
Prostitutie in Harderwijk (2)	4
Uit het dagboek van C.A.Th. Vogel (2)	10
Harderwijkers en/of Hierders (40)	14
Van alles wat ver-EEUW-igd (44)	18
Jaarverslag 2009	26
Financieel verslag 2009	35
Verleden & heden van de Strandboulevard	40
Geschiedenis dichtbij	42

Van de redactie

Het jaar 2009 is, met de daarbij behorende hoogte- en dieptepunten, toegevoegd aan onze geschiedenis. Een van deze dieptepunten vond plaats in Apeldoorn waar tijdens een feestelijke Koninginnedag een aanslag op de Koninklijke familie werd gepleegd waarbij verschillende toeschouwers de dood vonden. Het schrijven van geschiedenis gebeurt soms akelig dichtbij.

Een nieuw jaar betekent ook het starten van nieuwe activiteiten waaronder de lezingen en de ledenvergadering. Om praktische redenen ontvangt u hierbij het jaarverslag en het financiële verslag 2009 in dit Vittepraetje.

U vindt het vanaf pagina 26, de uitnodiging is per brief bijgevoegd. De ledenlijst wordt vanaf nu niet meer in het verslag opgenomen. Laat ons nog eens onderschrijven dat we veel waarde hechten aan uw komst en aanwezigheid op de jaarvergadering die in afwijking van eerdere berichten op 31 maart gehouden wordt.

We zijn eveneens weer bezig met de voorbereiding van vier nummers van het Vittepraetje in 2010 en als u hieraan een bijdrage wilt leveren bent u van harte welkom. Dat kan door het schrijven van een artikel en zelfs door het plaatsen van een advertentie. We willen graag wat fondsen werven om ons blad een nog mooiere uitvoering te geven en dat kost geld. Daarom maken we een voorzichtig vervolg met het plaatsen van advertenties en dat tegen redelijke tarieven. Ook als u iets in de aanbieding hebt, bijvoorbeeld interessante boeken, is het een overweging om een advertentie te plaatsen. U kunt dat ook doen als u iets zoekt. Deze "zoekertjes" kunt u opgeven bij de redactie.

Uiteraard zijn we blij met schrijvers van artikelen met een historische achtergrond en Harderwijk als onderwerp. Een stad met zo'n rijke historie kan honderden verhalen opleveren.

Tot slot het volgende. Voor Herderewich is het belangrijk nieuwe leden te werven en vooral ook actieve leden. Kijk dus eens om u heen en als u mensen treft met belangstelling voor onze lokale geschiedenis: maak ze lid van onze vereniging!

Namens de redactie, Theo Bakker

www.herderewich.nl

Agenda 2010

Oudheidkundige Vereniging Herderwich

- 31 maart Algemene Ledenvergadering
Lezing **Theologie in Harderwijk**
Door Jacob van Sluis
- 30 april Vischpoort geopend (Koninginnendag)
- 22 mei Voorjaarsexcursie naar **Sjoel Elburg**
(opgeven kan bij J.C de Groot via email
excursie@herderewich.nl of schriftelijk
via postbus 210, 3840 AE Harderwijk)
- 29 mei **Kulting Harderwijk**
- 12 juni **Aaltjesdag**
- 4 juli **Regionale Veteranendag**
- 14-7, 21-7,
28-7, 4-8 **Hanzedagen**
- 28 augustus **Visserijdag**
- 9 december **Vrijwilligersavond**

Deze agenda is onder voorbehoud, dat wil zeggen dat in een later stadium wijzigingen kunnen worden aangebracht. Herderewich streeft ernaar om de Vischpoort op belangrijke data geopend te hebben.

Prostitutie in Harderwijk ten tijde van het Koloniaal Werfdepot

Door P. Stellingwerf

Gaf al dit gedoe dan geen overlast voor omwonenden? Jazeker gaf dit overlast. In 1847 verzocht een zevental Harderwijkse winkeliers om het publieke huis "in onze straat" naar elders te verplaatsen; het geraas en getier daar voor de deur en op straat schrikte hun eigen klanten af en zelf werden ze 's nachts voortdurend "in onze rust verstoord", met als gevolg dat ze in "duizend angsten" leefden. Twee jaar later waren het de burenen van een ander Harderwijkse bordeel, "het speelhuis Kaap de Goede Hoop", die de voordeur van het pand dicht wilden laten spijkeren, zodat de daar werkzame prostituees bin-nenshuis zouden blijven of zich desnoods alleen aan de achterdeur – in ieder geval buiten het gezichtsveld der rekwestranten – zouden vertonen.

Ook de kerk kreeg natuurlijk te maken met de prostitutie-perikelen. Aardig in dit verband is het verzoek van Pieter van Diesen aan de Hervormde kerkenraad. Ter vergadering kwam hij met de vraag "of de kerkenraad astublieft een andere betrekking voor hem zou willen zoeken", want hij wilde niet langer "knecht zijn in een hoerhuis". Hij had vijf kinderen en kon geen andere betrekking vinden. De broeders adviseerden hem dat baantje neer te leggen, daar hij toch een pensioentje genoot. Deed hij dat niet, dan werd hem de toegang tot het Heilig Avondmaal zolang ontzegd. Ook schreef de kerkenraad in 1835 een uitvoerige brief aan de raad der gemeente met het verzoek een einde te maken aan het lasterlijke geschreeuw en gevloek op straten en pleinen, vooral op zondagavond.

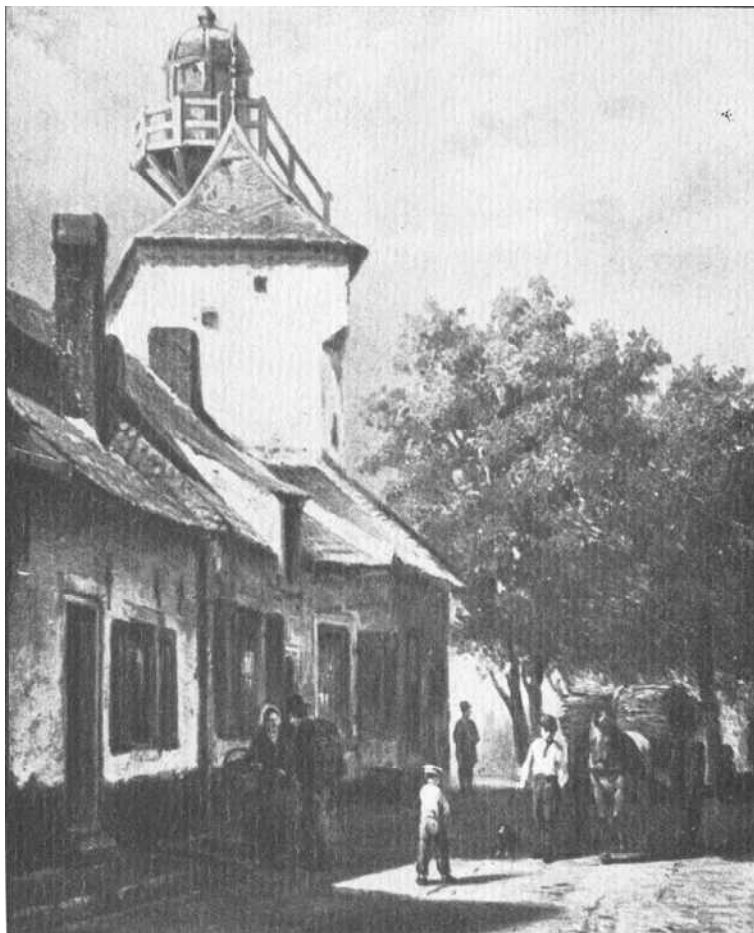
De raad vond dit overdreven en schreef terug, dat alleen burengerucht bij dag en nacht strafbaar was en dat de predikanten aan alle andere ergernissen maar een eind moesten maken.

Was dit het enige kerkelijke protest? Neen.

In de zomer van 1890 kwamen de fakkeldragers van de Middernacht-zending Van der Steur en Velthuysen in Harderwijk aan, "zedige woonplaats van vissers en boeren, zondige vrijplaats van drinkers en hoeren". De koloniale militairen huisden er nog steeds, weken of maanden, in afwachting van hun vertrek naar de Oost of de West en verspeelden er "de tijd, verdrongen hun spijt, grepen een meid".

De kazerne beheerste het straatleven, met zijn taptoe, zijn exercities, zijn leveranties en -vooral- zijn vechtpartijen en geil gebral, dit tot groeiende ergernis van hen "die leefden in de vreze des Heeren". Zij, die het nationaal petitionnement tegen de prostitutie voorzagen van 454 handtekeningen, van 276 mannen en 178 vrouwen, circa 7½ procent van de bevolking, die in de Harderwijker Courant hadden gelezen dat het anders kon.

Want in het geestverwante Kampen, het Rooms-Katholieke Venlo en zelfs in het grotendeels liberale Utrecht werden de bordelen verboden; en men concludeerde dat een aanval op de plaatselijke huizen van ontucht, de Ree van Batavia en de Duitse Keyser van de heren der beruchte bordeelhouder A.R. Wörtmann, dus niet kansloos hoefde te zijn. En toen waren daar de Middernachtzendingen Van der Steur en Velthuysen, de schrik en schaduw van de hoerenloper, die de zonde van Nederland bestreden waar zij haar betrapten, of dit nu op de Zeedijk in Amsterdam, in de Zandstraat in Rotterdam of de Rabbistraat in Harderwijk was. De fakkel werd overgedragen aan de toenmalige Hervormde predikant M. Göpner, die zich aan het hoofd van het plaatselijk comité stelde, met zijn naam onder het standaardadres aan de gemeenteraad. Er kwam adhesie van kerkenraden, zowel Hervormd als Gereformeerd, en van de Jongelingsvereniging Prediker 12: 11.

Dat was in november 1890, maar burgemeester D. van Meurs en zijn twee wethouders, nog traditioneel liberaal hechtend aan hun prostitutie-reglement, rekten het tot eind mei 1891. In de tussentijd zochten zij steun bij de geneeskundig inspecteur voor Gelderland en Utrecht H.D. "onontkoombare geslachtsdrift"² Verspijck, bij kazernecommandant G.J. "bordelen als bliksemafleiders"² Hofstede Crull en bij de "sinds het bordeelverbod naar verluidt oncontroleerbaar voortwoekerende" ontucht in de binnenstad.

Ds. Göpner op zijn beurt beriep zich op ex-minister van Justitie Modderman, op NMB-voorzitter³ C. Gerritsen en op hoofdbestuurslid Huizinga van de NVP⁴. Zo waren de partijen aardig aan elkaar gewaagd. Maar Göpner riep ook "de wrake Gods" aan en stelde deze de onwillige gemeenteraadsleden in het vooruitzicht en dat gaf de doorslag. Althans, volgens burgemeester Van Meurs, die klaagde dat de kwestie in het persoonlijke vlak en "op een uitsluitend theologisch gebied" was getrokken. In werkelijkheid liet het plaatselijk comité van de Middernachtzending het niet alleen op "de dreiging van Boven" aankomen.

Het speculeerde, zeer aards, op de verlegging van de door de kazerne in beweging gebrachte geldstromen, weg van kroegen en bordelen, richting "fatsoenlijke neringdoenden". Het vergewiste zich er bovendien van dat een eventueel bordeelverbod niet zou leiden tot het opdrogen van de geldbron, dat wil zeggen het vertrek van het Koloniaal Werfdepot.

Minister Mackay, al was hij niet van het ministerie van Oorlog, maar van Koloniën en dus eigenlijk niet bevoegd, had het zelf toegezegd en het klonk, als argument voor plaatselijk gebruik, wel overtuigend. Het college had er in ieder geval niet van terug, al scheelde het uiteindelijk niet veel. Met zeven tegen vijf stemmen werd het pleit beslecht ten voordele van de adressanten.

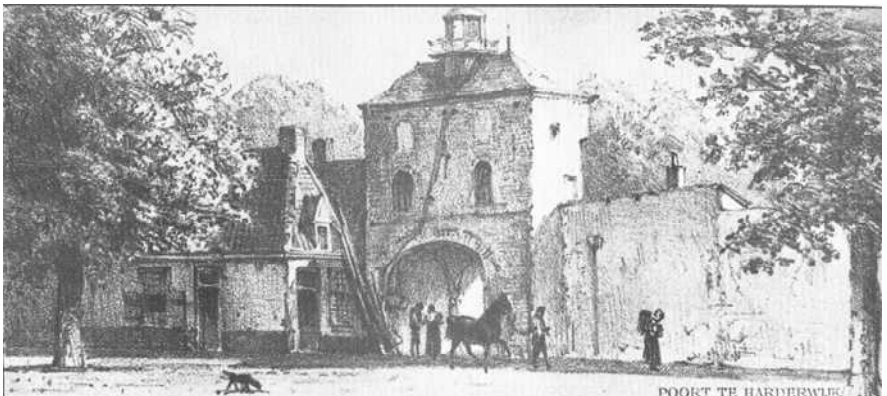
Op 22 mei 1891 besloot de raad, met 7 tegen 5 stemmen, gunstig te beschikken op het adres van het plaatselijke Middernachtzendingcomité om de bordelen af te schaffen, dit na lange tijd van beraad door voor- en tegenstanders der reglementering.

Met ingang van 1 januari 1892 worden in Harderwijk de huizen van ontucht verboden en zal het houden daarvan strafbaar gesteld worden met een hechtenis van ten hoogste 6 dagen volgens de gemeentelijk verordening. En zo geschiedde, dat wil zeggen op papier. De NVP, verguld met de afloop, bundelde alle adressen, stukken en notulen tot de brochure *De prostitutie-kwestie in de gemeenteraad te Harderwijk*. Dit was handig voor andere plaatsen waar prostitutie diende te worden uitgebannen.

Deze brochure heeft veel teweeg gebracht in relatie met Harderwijk. In juni 1891 viel Schiedam, in november 1891 Hoorn, in mei 1893 Alkmaar en in november 1893 Den Helder. Ook Amersfoort, de stad waar in 1883 voor het eerst, doch vergeefs, een prostitutie-reglement in de gemeenteraad was aangevochten, kende ruim tien jaar later een bijzondere variant van afschaffing. Hier was de relatie met Harderwijk doorslaggevend, zij het in een andere vorm dan elders. Het was de komst van de uit Harderwijk verjaagde bordeelhouder Wörtmann die in Amersfoort neerstreek en hier zijn bordeelzaken voortzette. Maar op 20 mei 1892 stond er tot ontsteltenis van de bordeelhouder een aantal Middernachtzendingen voor de deur. Wörtmann schrok en sloot de deur weer snel, maar eenmaal hersteld van de schrik, probeerde hij zijn belagers op de inmiddels van hem bekende wijze te verjagen met onder meer het gooien van keistenen en het uitroepen van hoe slecht zijn belagers wel waren. De burens beklagden zich en de gemeenteraad besloot tot een bordeelverbod. Enkele dagen voordat het verbod in werking zou treden, op 5 augustus 1893, vertrok Wörtmann. met al zijn "huisgenooten" uit de stad.

Ook in de landelijke politiek zweefde de Harderwijkse brochure rond, hetgeen uiteindelijk leidde tot een landelijk bordeelverbod. Voor Harderwijk betekende de omslag van het tot landelijke bekendheid verheven bordeelverbod ingaande 1 januari 1892 een significant markeringspunt. Zo abrupt was de liederlijkheid tot ingetogenheid geproclameerd dat de tegenstanders de eerste maanden nog wel heil zagen in achterhoedegevechten. Bordeelhouders Wörtmann liet zijn halfbroer Th. Kulpmann een verzoek indienen tot heropening van de Duitse Keyser en kort daarna drongen circa zeventig ingezetenen, middenstanders vooral, bij het gemeentebestuur aan op het ongedaan maken van het neringdodende bordeelverbod.

Burgemeester Van Meurs wilde niets liever; hij had de smadelijke nederlaag nog niet verkropt en wees op de toename van “de geheime ontucht met hare gevaarlijke gevolgen”, maar stuitte wederom op een door de plaatselijke Middernachtzendingen gesouffleerde gemeenteraad. Eind 1892 gaf ook de burgemeester zich definitief gewonnen. In het Gemeenteverslag luidde het deemoedig dat de geheime prostitutie minder was toegenomen dan gevreesd was en dat de nieuwe toestand weinig stof tot klagen had gegeven. Harderwijk, voorheen “het gootgat van Europa” genoemd, ontwikkelde zich steeds meer tot een keurig net plaatsje, waar voor de op hun vertrek naar de Koloniën wachtende militairen weinig meer viel uit te spatten. Toen minister van Justitie Van Raalte in 1907 via de provinciale besturen navraag liet doen naar de effecten van de her en der afgekondigde gemeentelijke bordeelverboden, antwoordde de Overveluwe gezondheidscommissie dat er beslist minder venerische ziekten in het stadje voorkwamen dan vroeger. Daarmee bevestigde dit officiële onderzoek de uitkomst van een anderhalf jaar eerder gehouden enquête door het Informatie Bureau tot Bescherming van Vrouwen en Meisjes naar de zedelijkheidstoestand in het land. De ene Harderwijkse correspondent, de heer H. Hoetink, meldde eind 1905 naar eer en geweten dat de situatie ter plaatse “wezenlijk vrij goed” was.

De andere correspondent, juffrouw M. Abbink van de plaatselijke vrouwenbond, kon dat alleen maar beamen. Er was in het Zuiderzestadje geen bordeel, geen café-chantant, geen danshuis meer te vinden; de laatste gelegenheid tot dansen was drie jaar eerder door juffrouw Abbink persoonlijk "opgeruimd"; hoe, deelde ze helaas niet mede. De overblijfselen van het woeste verleden waren herbergen met "een paar buffetjuffrouwen, die geloof ik nog al wat te wenschen overlaten".

Gelukkig, zo meldt zij, was er inmiddels "een Burgemeester die de Heer vrees en zeer ijvert voor de geheelonthouding, door woord en daad geeft hij een uitnemend voorbeeld". Deze nieuwe burgemeester, M.G.J. "blanke sabel, blauwe knoop" Kempers 6, oud Atjeh-officier, was er mede verantwoordelijk voor dat het gebrandmerkte Koloniaal Werfdepot in 1909 werd ingeruild voor een regulier garnizoen. Het enige waar juffrouw Abbink zich nog over hoefde op te winden, waren de onwettige kinderen die "nog wel eens" werden geboren, maar die zorg was betrekkelijk: "in vele gevallen volgt toch later het trouwen". Zo ziet men maar weer, alles kwam weer op zijn pootjes terecht. De prostitutie "verdween" en Harderwijk werd weer een slaperig Zuidezeestadje. Men was al gauw de roerige tijd van het Koloniaal Werfdepot vergeten.

Noten:

- ¹ "En gedenk aan Uwen schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve".
- ² Zo werden zij vaak spottend in de volksmond genoemd.
- ³ NMB: Nieuw Malthusiaanse Bond. De voorzitter was Carel Gerritsen, de echtgenoot van Aletta Jacobs.
- ⁴ NVP: Nederlandse Vereniging tot bestrijding van Prostitutie.

- Bronnen: 1. S. Kalff: Geschiedenis der werving O.I. leger.
2. Martin Bossenbroek en Jan H. Kompagnie: Het mysterie van de verdwenen bordelen.
3. Dirk Jan Wolffram: Bezwaarden en verlichten.
4. Kroniek Harderwijk 1231 – 1931.
5. Jubileum uitgave 10 jaar Stichting Samenwerkende Militaria Verzamelaarsmagazine
6. "HET OOG" jaargang 5, nummer 3, februari 1988, met een artikel over Arthur Rimbaud.

Uit het dagboek van C.A.Th. Vogel (2)

K.Chr. Uittien

Door bemiddeling van ons lid, de heer B. Rugers, is Herderewich in het bezit gekomen van de handgeschreven herinneringen van oud-kolonel en commandant van het 6e Regiment Infanterie C.A.Th. Vogel (1805-1893). De familie stond ons toe de delen die betrekking hebben op Harderwijk in ons kwartaalblad te publiceren. Het origineel ligt opgeslagen in het depot van het Gemeente-archief.

Terugkomst in Harderwijk.

*Ach, wie ist 's möglich dann dass ich dich lassen kann!
Hab dich von Herzen lieb, das glaube mir!
Du hast das Herze mein, zo ganz genommen ein
Dass ich kein Andre lieb' als dich allein.*

Den 7de November (1819) keerden wij in Harderwijk terug, wij kwamen daar omstreeks middernacht aan, en was 't al heel toevallig wij in 't hotel dezelfde kamers kregen, die wij bij onze aankomst uit Duitsland hadden gehad. Den volgenden dag brachten we eene visite bij de familie Von Hoff, werden zeer hartelijk ontvangen en animeerden de heer en mevrouw Von Hoff ons zeer bij hen te komen logeren. Met veel genoegen logeerden wij eenige weken bij de familie Von Hoff, later gingen wij op kamers wonen en werden wij geplaatst bij het depot bataillon voor de koloniën No. 33. Tot April 1822 behield het die naam, werd toen gereorganiseerd tot Algemeen Depot der landmacht No. 33, bestaande uit vier divisieën. De eerste divisie bestond uit vijf compagnieën en was bestemd voor de koloniën. De tweede divisie hield garnizoen te Vlissingen, was de strafdivisie en bestond uit drie compagnieën, de derde, ook strafdivisie, was te Helder in garnizoen en de vierde in Hellevoetsluis. Latere jaren vervielen die divisieën en bleef alleen het depot voor de koloniën bestaan. Den 23st Juni 1820 werd ik aangesteld tot kadetsergeant. Met ijver had ik mij toegelegd op de moeilijke Hollandsche taal en sprak en schreef die taal goed.

De muziek was steeds een aangename uitspanning voor mij en nam ik dan ook enige uren les in de week op de gitaar bij den Heer Vincentz¹, ik bespeelde later ook de fluit en maakte zulke goede vorderingen dat ik na verloop van eenige jaren zoo ver op dat instrument was, ik op verschillende liefhebberij concerten een nummer op de programmaas vervulde. Eens de hoofdwacht betreffende naast het Stadhuis, zag ik eene lieve verschijning, de zoo schoone Louise de Mol, over de markt gaan, zij kwam uit school. De jonge damesschool werd door mevrouw Huter, eene predikantsweduwe gehouden, zij woonde in de Brugstraat.

Mevrouw de weduwe Lange die in Den Haag woont, is de kleindochter van mevrouw Huter. Groot was den indruk die de schoone Louise op mij maakte. Toen ik eenige jaren later, het geluk had hare kennis te maken, was die kennismaking voor mij van 't grootste gewicht daar ik in haar mijne trouwe en dierbare levensgezellin vond, zij die de zon op mijn levensweg werd en heden ten dage, wij schrijven thans 1886, nog is.

Mijn broeder en ik stelden ons van al wat de wetenschappelijke en militaire vakken aan gaat goed op de hoogte en volgden vrij trouw in alles de raadgevingen van onzen braven en kundigen oom op. Trouw correspondeerden wij "mit unsre liebe" verwanten in Freiwaldau en Gotha. Indien de tijd mij zulks toeliet, oefende ik me in het handteekenen. Ik nam les bij den Heer Hempenius². In de Fransche taal werden wij onderwezen door den Heer Barends.

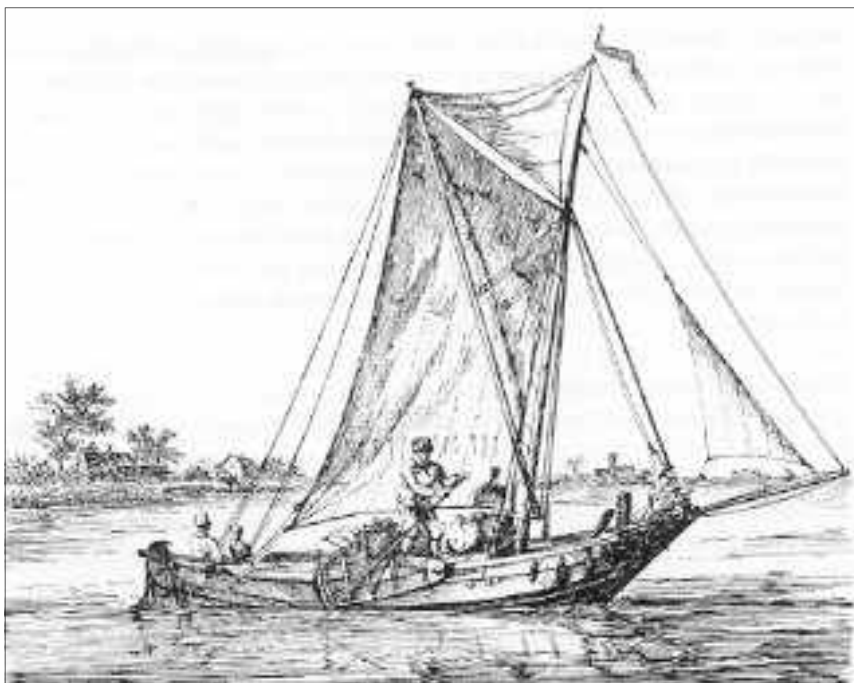
In 1821 werd Wilhelm tot 2de luitenant benoemd. In 1822 bracht Wilhelm een transport naar de West Indië, het daarop volgende jaar, vroeg hij buiten 's lands verlof aan en vertrok naar onzen dierbaren Heimath. Ik misgunde hem dat geluk niet, maar zag hem toch met leede oogen na, daar het alleen aan God bekend was of ik mijn geliefd Duitsland nog eenmaal zou terugzien.

**Villa Plantage van de familie Von Hoff, later Villa Westerholt,
nu Koningsveste.**

De overste Anthing³ was in garnizoen te Harderwijk en werd in April 1822 overgeplaatst naar Vlissingen. Met veel leedwezen vernam ik van onze goede moeder dat onze lieve zuster kort na hare bevalling te Cuna was overleden, zij liet één zoon na, Ernst genaamd. Wilhelm heeft dus onze zuster ook nooit terug gezien.

Om weder op den Overste Anthing terug te komen, hij droeg mij op zijn paard naar zijn nieuwe garnizoensplaats over te brengen. Ik was met die opdracht zeer ingenomen, daar ik den afstand van Harderwijk naar Vlissingen te paard zou afleggen, natuurlijk duurde die reis eenige dagen. Mijn eerste station was Utrecht en logeerde ik daar in een hootel buiten de Witte Vrouwenpoort. Den volgenden dag kwamen we in 's Hertogenbosch aan en brachten wij (mijn viervoeter en ik) den nacht door in een logement in de Vuchterstraat. Den derden dag onzer reize kwamen we te Breda aan, namen ook daar de noodige rust en kwamen vervolgens te Gorishoek aan, werden in een hengst⁴ de Schelde overgezet en gingen door naar Goes, staken het Sloe over en kwamen 's avonds te Vlissingen aan, waar ik afstapte in 't Heeren Logement, heden ten dage het Gasthuis.

Een 'Hengst' een veerschip op de Schelde.

Eenige dagen na mijn aankomst kwam mijn neef aan en bracht ik nog eenige dagen met hem door.

Op mijn Zeeuwsche reis had ik kennis gemaakt met den heer Egter van Wissekerke, predikant te Wissekerke een aangenaam en hupsch man, hij was de vader van den 1ste luitenant Egter v. Wissekerke die te Harderwijk in garnizoen was en waar ik in latere jaren zeer bevriend mede was. Ik logeerde op mijn doorreis bij bovengenoemden predikant en vond het recht gezellig in de pastorie. Mijn gastheer was in zijn studententijd mede uitgetrokken en kon mijn paard dat bij hem op stal stond beter verzorgen dan ik, hij had de beleefdheid de lieve viervoeter voor mij op en af te tuigen.

wordt vervolgd

Noten

- 1) Johan Pieter Vincent, muzikmeester, geboren 1-4-1771 te Baden-Durlach. Hij trouwt te Amsterdam met Teuntje Gradelle; zij krijgen kinderen in Amsterdam, Rotterdam, Enkhuizen en Harderwijk. Hij overlijdt te Harderwijk in 1823.
- 2) Gentius Albartus Hempenius was teken- en muziekonderwijzer en afkomstig van Franeker. Hij trouwt op 28-jarige leeftijd in 1820 met de 17-jarige Harderwijkse Willemina Johanna Zegers. Hij woonde huis 184 in de Donkerstraat. Nu, anno 2010, is daar de vestiging van Scheer & Foppen.
- 3) De familie Vogel was uit Duitsland afkomstig, waar een voorvader in de 18de eeuw gouverneur was van de Herrschaft Triebel in Silezië. Twee van diens kleinzoons, Wilhelm Heinrich Ferdinand (geb. 1801) en zijn broer Carl August Theodoor (geb. 1805) (de schijver van dit dagboek), vertrokken in 1817 naar Java, waar zij door hun oom generaal Anthing, de eerste Nederlands-Indische legercommandant, als kinderen werden aangenomen en tot officier opgeleid. Ter herinnering aan die man, door wiens toedoen de familie Vogel zich in Nederland gevestigd had, namen zij in 1933 de naam Anthing aan, zodat zij nu Anthing Vogel heten.
- 4) De hengst, een veerschip op de Schelde, wordt vermeld in het begin van de 18de eeuw en verdween na Wereldoorlog I. Deze platbodem heeft een hoog oplopend en betrekkelijk scherp voorschip en een laag spitsbo-genvormig achterschip. Het vaartuig is uitgerust met een ankerspil, zwaarden, een schouwtje en een bunluik. De mast, die neergelaten kan worden, voert soms een kluihverzeil, een stagzeil en een grootzeil. Lengte: 11,20 m, breedte: 3,90 m, holte: 1,70 m, tonnenmaat: 10 ton, bemanning: 3 koppen.

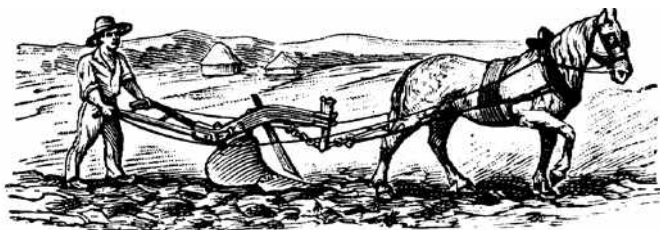
Harderwiekers en/of Hierders (40)

R. Uittien-Jacobs

Deze keer weer een Hierdense familie. De samenhang van families uit Hierden, Nunspeet, Hulshorst en Doornspijk was vrij groot. Het was een klein gebied met veel landbouwers en waarom zou je je vrouw ver zoeken, als er naast de deur een aardig meisje woont. De familie Bunt of Van de Bunte komt oorspronkelijk uit Nunspeet. Ze woonden op een boerderij "De Grote Bunt" of de "Kleine Bunt". Ze worden Bunte of Van de Bunte genoemd, naar gelang de ambtenaar van de Burgerlijke Stand het verstond, denk ik. Veel mensen konden in het verleden niet lezen of schrijven en konden dus ook niet zien of hun naam goed gespeld werd. (Tenzij anders vermeld zijn alle personen in Harderwijk of Hierden geboren of overleden en in Harderwijk gehuwd of begraven. De religie is Nederlands Hervormd.)

Generatie I

- 1 **Willem van de BUNTE**, geboren 19-7-1943, overleden 6-5-1990. Gehuwd met **Teuntje ten HOVE**, geboren 4-7-1946, dochter van **Willem ten HOVE** en **Evertje DOPPENBERG**.

Generatie II (ouders)

- 2 **Aart van de BUNTE**, landbouwer en klompenmaker, geboren Hierden 1-12-1900, overleden 29-4-1978, begraven 4-5-1978. Ze woonden in Hierden, wijk F, huis 391. Op 29-10-1928 kwamen ze uit Nunspeet. Gehuwd Ermelo 17-9-1926 met
- 3 **Trijntje HOLSTEGE**, geboren Nunspeet 14-10-1907, overleden 23-5-1957, begraven 28-5-1957.

Generatie III (grootouders)

- 4 **Willem van de BUNTE**, landbouwer, geboren Hierden 10-2-1860, overleden 24-12-1946. Zij woonden in Hierden, wijk F, huis 30 en 32, aan de Grensweg/hoek Zuiderzee straatweg.

- Gehuwd 19-5-1886 met
- 5 **Aartjen DEKKER**, geboren 22-11-1858, ingeschreven in de burgerlijke stand als Aaltje, overleden Hierden 6-12- 1918.

Generatie IV (overgrootouders)

- 8 **Gerrit BUNTE**, landbouwer, geboren Hierden 7-7-1822, overleden aldaar 25-2-1889. Hun adres tussen 1850 en 1855 was wijk 11, huis 15 en later wijk 12, huis 2 in Hierden. Gehuwd 12-6-1850 met
- 9 **Hentjen BROUWER**, geboren Hierden 3-11-1817, overleden aldaar 4-2-1891. Zij woonden (1850-1855) wijk 11, huis 21 te Hierden en verhuisden in 1852 naar wijk 12.

Generatie V (betovergrootouders)

- 16 **Drees Gerritsen BUNTE**, daghuurder, geboren Nunspeet 7-2-1797, gedoopt aldaar 12-2-1797, overleden Hierden 27-4-1840. Gehuwd 12-4-1822 met
- 17 **Jannetje Aarts HOP**, geboren 21-10-1796, gedoopt aldaar 23-10-1796, overleden Hierden 5-12-1871. Zij woonden (1850-1855) te Hierden in wijk 12 huis 3, met 3 kinderen.

Generatie VI (oudouders)

- 32 **Gerrit Dreessen BUNTE**, gedoopt Nunspeet 16-11-1766, overleden Hulshorst 27-2-1809 en begraven Nunspeet 6-3-1809. Gehuwd voor de kerk aldaar 25-2-1796 met
- 33 **Maartje Eijberts VINKE**, gedoopt Doornspijk 24-11-1771, overleden 21-12-1852. Gehuwd (2) 24-9-1813 met **Lubbert Cornelissen ESSENBURG**, daghuurder, landbouwer, gedoopt Hierden 4-10-1784, overleden na 1852. Adres (1850-1855): wijk 12a, huis 2 Hierden. Zoon van **Cornelis Jansen** en **Jannetien Jacobs**.

Generatie VII (**Oudgrootouders**)

- 64 **Drees GERRITS**, gedoopt Nunspeet 3-6-1736, overleden aldaar 7-11-1800. Gehuwd voor de kerk 1-4-1758 met
- 65 **Lubbetje JANS**, gedoopt Hierden 30-3-1740, overleden Nunspeet 29-7-1805.

Generatie VIII (**Oudovergrootouders**)

- 128 **Gerrit Herms** (van de BUNTE), gedoopt Nunspeet 9-4-1702, aldaar overleden 15-4-1767 en begraven 21-4-1767. Gehuwd voor 1734 met
- 129 **Aaltjen DREES**, gedoopt Nunspeet 29-4-1703, aldaar overleden 17-9-1764 en begraven 21-9-1764.

Generatie IX (**oudbetovergrootouders**)

- 256 **Harmen REIJNTJES**, gedoopt Nunspeet 22-4-1666. Gehuwd voor de kerk (2) Nunspeet 10-1-1706 met Jannetje GERRITS, geboren Epe voor 1686. Gehuwd (1) voor de kerk aldaar 15-9-1695 met
- 257 **Maretien WILLEMS**, gedoopt Nunspeet 8-10-1665, overleden voor 1706. Zij was eerder gehuwd (16-10-1687) met **Jacob Wijmans**, gedoopt Nunspeet 19-5-1667, overleden voor 1695, zoon van **Wichman Jacobs** en **Jannetien Jacobs**.

Generatie X (**stamouders**)

- 512 **Reijnder BEERTS**, geboren voor 1642. Gehuwd voor 1662 met
- 513 **Aaltien REIJERS**, gedoopt Nunspeet 17-4-1631.

Een eigen magazine, boek, krant of jubileumuitgave?

PRESS BAKER maakt het geheel naar wens.
Voor een vrijblijvend gesprek, bel **06-23150044**
of mail naar **TheoBakker@pressbaker.nl**

Hazelaarlaan 9, 3843 JT Harderwijk
Ook voor uw communicatie, PR, advies, tekst,
actieve fotografie en al uw drukwerk

Kijk ook eens op www.pressbaker.nl

Kent u de geheimen van Internet? *OGB Design wel!*

OGB Design maakt websites met een perfecte koppeling tussen techniek en creativiteit. Op beide onderdelen levert OGB Design uitstekende prestaties. OGB Design biedt de ondersteuning die u nodig heeft en waar u om vraagt.

OGB Design

Meerkoetmeen 42

3844 XR Harderwijk

T: (0341) 433 444

F: (0341) 433 555

E: ogb@ogb-design.nl

*Creative
Webdesign*

Kijk ook eens op www.ogb-design.nl

Van alles wat ver-EEUW-igd (44)

door G. Verwijs-ten Hove

In de vorige aflevering (Vittepraetje nr. 4-2009) is iets vermeld over de zangvereniging Euodia in Hierden die in 1909 een jaarfeest houdt. Wat er daarna volgt, n.l. dat deze vereniging in 2009 nog bestaat, klopt niet. De nu nog bestaande vereniging Euodia is begin 1934 opgericht en heeft dus "pas" de respectabele leeftijd van ruim 75 jaar. Het gaat dus **niet** over dezelfde vereniging.

In Harderwijk zijn eind december 1909 verscheidene mensen druk met het voorbereiden van de Volkstelling 1909. In elke woning, instelling of pension zijn net voor Oudjaar formulieren bezorgd, die na Nieuwjaar weer zullen worden opgehaald. Elk gezinshoofd, elke afzonderlijk levende persoon of bestuurder van een instelling, gebouw, gesticht of schip, is verplicht ervoor te zorgen dat het juiste aantal formulieren wordt aangenomen en naar behoren ingevuld.

Wie niet meewerkt loopt het risico een geldboete van 100 of 14 dagen hechtenis te krijgen. Mannen of jongens en vrouwen of meisjes, die niet in een gesticht verblijven, moeten een gele resp. witte kaart invullen. Is er wel sprake van verblijf in een gesticht of instelling dan is dit resp. een blauwe of grijze kaart. Voor tijdelijk verblijf in de gemeente is een oranje of roze kaart voor resp. mannen en vrouwen beschikbaar. Voor elke wijk zijn mannen benoemd voor deze werkzaamheden. De in de krant vermelde namen zijn:

wijk A: G.P. Bronsveld en A.T. Strikkers;
wijk B: J.J. Smink en F. Lieben; wijk C:
E. Hamstra en R. Kok; wijk D: A.J. Schaf-
tenaar en C. Kok Dzn.; wijk E: H. Tromp
en E. de Vries; wijk F: A. Hamstra Sr.;
wijk G: A. Schmidt en wijk H: H. van
Lozenoord.

Als de formulieren verwerkt zijn blijkt dat de gemeente op de grens van Oud en Nieuw 1909-1910 7158 inwoners telt en 298 personen die hier tijdelijk verblijven.

Overveluwsch Nieuws.

HARDERWIJK. Vrijdag 21 Januari hoopt de Christelijke Knapenvereniging „Daniël” haar jaarfeest te vieren. Aanvang 's avonds te 7 uren.

— In Harderwijk heeft men voor de volkstelling noodig gehad de volgende aantal kaarten:

Wijk	I	II	III	IV	V	VI
	geel	wit	blauw	grijs	orje	rose
A	553	558	90	44	60	34
B	283	232	—	—	23	30
C	775	746	1	2	34	16
D	923	835	—	—	22	12
E	335	306	—	—	8	12
F	397	337	—	—	2	2
G	237	247	—	—	—	—
H	138	104	3	12	24	19

Tot.	3641	3365	94	58	173	125
------	------	------	----	----	-----	-----

De kolommen I en III bevatten kaarten, afgegeven voor mannen buiten en in gestichten levende, terwijl kolommen II en IV kaarten aanduiden voor vrouwen, buiten en in gestichten levende, maar beiden behorende tot de vaste bevolking. Alzoo telde Harderwijk volgens de uitkomsten der 9e volkstelling te middernacht van 31 Dec. 1909 op 1 Januari 1910: 3735 mannen en 3423 vrouwen, samen 7158 inwoners, terwijl er zooals blijkt uit kolommen V en VI tijdelijk vertoefden 173 mannen en 125 vrouwen.

In de gemeenteraad komen enkele voorstellen voor woningbouw aan de orde. Er zijn plannen om te bouwen aan de Kuipwal en op de Paardenkring. Heel gedetailleerd wordt alles in de krant beschreven en dan gaat het over de oppervlakte van de terreinen met de grondprijzen, het aantal woningen dat er kan komen, in een rij of twee onder een kap met een behoorlijk stuk grond erbij om er te kunnen boeren. Daarvoor komt dan een stuk grond in het Nachthok in aanmerking, dat aan de gemeenteweide zal worden onttrokken en waar zich stadsboeren kunnen vestigen. Enkele raadsleden zijn van mening dat de boeren liever in de stad zullen willen blijven en dat er meer behoefte is aan arbeiderswoningen. Om dezelfde reden vindt een raadscommissie het bouwen van woningen voor boeren op de Paardenkring niet raadzaam; het is voor de landbouwers te ver van de stad verwijderd. Op de Kuipwal zouden trouwens geen arbeiderswoningen, maar betere woningen moeten komen met een huur van fl. 2.- à fl. 2,75 per week.

Na het overlijden van de weduwe van dr. H.A. Zegers wordt er een erfhuis aangekondigd in haar woning aan de Donkerstraat. De opsomming van de aangeboden artikelen is heel lang. Daarna komt haar huis (met een koetshuis in de tuin) in de veiling; het wordt ingezet op fl. 4000 en fl. 775 voor het koetshuis. Na een kleine ophoging met fl. 50 wisselt bij de slotveiling het pand met alle opstallen tenslotte voor fl. 5215 van eigenaar. De koper is de bankhouder H. Cozijnsen Gzn. Het gaat hier om het pand in de Donkerstraatnummer 27, op de hoek van de Korte Kerkstraat, waar later de Amsterdamsche Bank was en nu een modezaak en een opticien is gevestigd.

— Het huis met koetshuis in de Donkerstraat, toebehoorende aan de erven van wijlen mevr. de wed. Dr. Zegers, ten overstaan van den Notaris Mr. J. F. Neeb gevoeld, is in massa aangekocht door den heer H. Cozijnsen Gzn. voor de som van f 5215.

In wijk B moeten weer onbewoonbare woningen Achter de Muur verdwijnen, de nummers 118, 119 en 120. Het afbreken en opruimen wordt aanbesteed en Peter Smit uit Elspeet wil hier fl. 35.- voor geven, bijna het dubbele van de andere inschrijvers. De lijst met onbewoonbaar verklaarde woningen telt meerdere adressen, maar de meeste woningen zijn uit pure noodzaak nog steeds bewoond.

Een familie Achter de Muur en drie families uit de Muntsteeg, genaamd Bolder, Schaper en Brandsen, doen een aanvraag om nog een keer ontheffing te krijgen van het verbod tot bewoning. In de gemeenteraad wordt geoordeeld dat de mensen al twee jaar weten dat zij moeten vertrekken. Bovendien komt de gemeente op 1 mei in het bezit van enkele huizen Achter de Muur en dan is het vreemd dat zij zich als eigenaar niet aan de wet houdt door afgekeurde woningen te verhuren. De bewoner van het huis Achter de Muur moet vertrekken en de woning wordt zo snel mogelijk afgebroken. Twee raadsleden zijn het er niet mee eens. De huizen aan de Muntsteeg worden herbouwd; deze bewoners krijgen twee maanden uitstel voor de ontruiming. Ondertussen heeft in de Nonnenstraat de eerste gerechtelijke ontruiming van een onbewoonbaar verklaarde woning plaats. Het huis is eigendom van de weduwe Hamstra en wordt bewoond door H. van de Velde. Er worden vergunningen aangevraagd om zaken te beginnen of voort te zetten. Molenaar W. van den Born krijgt, na de brand, toestemming een nieuwe windmolen te bouwen. Mevrouw Johanna Catharina Alida Blom, weduwe van Cornelis Jansen, vraagt vergunning voor de verkoop van sterke drank in het klein en tevens voor gebruik ter plaatse in het benedenlokaal van een pand op de Markt, wijk B nr. 62. De gebr. Pruis te Apeldoorn vragen vergunning voor de oprichting van een koperslagerij en loodgieterij in de Donkerstraat wijk E nr. 876. In deze straat opent F.A. Scheffel een sigarenmagazijn, terwijl W. Ruitenbeek zich er met een rijwielhandel vestigt.

Ondergeteekende bericht het geachte publiek van HARDERWIJK en OMSTREKEN, dat hij HEDENAVOND zijn

Rijwielhandel
hoopt te **OPENEN.**

Door een prompte en nette bediening hoopt hij zich het vertrouwen waardig te maken.

Onderstaande merken voorhanden:

DERBY,
VELUVIA,
OPEL,
GLORIA, enz.

Door jarenlange ondervinding worden alle **reparatiën vakkundig uitgevoerd.**

Minzaam aanbevelend,
W. RUITENBEEK,
HARDERWIJK, Donkerstraat 113.

Reparatie-Infichting 1e klas.

De ondergeteekende bericht hiermede aan het geachte publiek, dat hij een

SIGARENMAGAZIJN

heeft **GEOPEND** en zich beleeft aanbeveelt tot het leveren der verschillende merken **GEURIGE SIGAREN,** als:

PEBOS	8 à 10 cent.
ZILANDA	6 à 10 "
BOKJES	10 à 10 "
EL UDOR	2 ct. sigaar.
BAASJES	2 ct. "
UITSCHOT (Reclame overheerlijk)	2 ct. "
CONSUL	3 ct. "
CENTRUM	3 ct. "
ONZE GLORIE	4 à 10 ct.
MYLORD	4 à 10 ct.
SANSSOUCI	4 à 10 ct.

Tot een bezoek uitnoodigend.

F. A. SCHEFFEL,
Donkerstraat, Harderwijk.

Er is deze winter weinig sprake van schaatstochten.

Integendeel, begin januari zijn er al voorboden van de lente te vinden in de vorm van muurbloemen in de knop en in bloei staande violen. Ook de dieren zijn in de war want rond 20 januari is er bij Gerrit van den Berg al een kloek met zes kuikentjes te zien. In dezelfde tijd is er boven de Zuiderzee tijdens een onweersbui het Sint Elmusvuur waargenomen. Maar januari zal niet voorbij gaan zonder een enorme sneeuwstorm, gevolgd door regen, waardoor ieder die geen sneeuw uit de dakgoten heeft verwijderd, last krijgt van overstroming. En aangezien er op 21 januari tussen 5 en 6 uur 's middags aan de westelijke hemel een komeet is gezien, die vervolgens in noordoostelijke richting is weggetrokken en gedurende enkele dagen steeds duidelijker zichtbaar werd, krijgt deze staartster de schuld van de sneeuwstorm van 28 januari. Het betreft overigens niet de komeet van Halley, zo meldt de krant.

Na de winter kunnen de molshopen weer overlast geven, vandaar de aanbesteding van "het slechten der molshopen". Er komt een verbod op het in stand houden van de mestopslag aan de Zandsteeg. Het wordt zo omschreven: de "pluizen" moeten uiterlijk 31 maart verwijderd zijn en daarna is het in dit opzicht verboden gebied. Blijkbaar verspreiden deze z.g. mestpluizen een minder aangename lucht in deze contreien. Op de genoemde weg is een lading sintels verspreid, waardoor deze geschikt geworden is om te bewandelen, zo kan ieder lezen, en daar zal wel geen mestlucht bij horen.

— Wie een wandeling wil maken naar de heide, maken wij opmerkzaam op de Zandsteeg, die vroeger niet begaanbaar was. Thans is de weg, dank zij het aanbrengen van sintels, zoodanig verbeterd, dat hij zeer goed als wandelweg dienst kan doen. Van de diepe wagensporen is niets meer te bespeuren en van het mulle zand heeft men geen last meer.

Een nieuwe wet die op 1 januari is ingegaan regelt de levering van zuivere boter. Volgens de Wet tegen "Botervervalsching met water" moet boter minstens 80% botervet bevatten. De zuivelfabriek Amersfortia laat het publiek weten dat een fles melk, die gedurende twee weken bij een koper bewaard werd, bij gebruik nog niets aan kwaliteit had ingeleverd. De keurmeesters van de gemeente zijn in 1909 druk geweest met het keuren van vlees en vis, maar er is geen boter gekeurd, althans niet onder die naam.

— Door de keurmeesters zijn in 1909 goedgekeurd de volgende levensmiddelen: 24 paarden, 293 runderen, 99 kalveren, 837 varkens, 16 schapen, 68 geiten, 191 partijen vleesch en vet beneden 50 K.G., 230 dito van 50 tot 100 K.G., 161 dito van 100 tot 300 K.G.; — 118 partijen versche visch beneden 50 K.G., 114 dito van 50 tot 150 K.G., 6 dito boven 150 K.G., 56½ partijen haring en gezouten visch van verschillenden inhoud, en 69 mandjes bokking van diversen inhoud.
 Hiervoor is aan keurloon ontvangen f 577.35 tegen f 413.10 in 1908.

In een advertentie worden medelezers gevraagd voor De Telegraaf. In het Overveluwsch Weekblad-Harderwijker Courant staat natuurlijk niet zoveel als in De Telegraaf, maar wie geen tijd heeft om elke dag een grote "courant" te lezen is ook goed af met een abonnement op dit plaatselijke blad, dat 2x per week verschijnt en 60 cent per kwartaal kost. In geval van een postabonnement zijn de kosten 65 ct.

Het is ook weer de tijd voor bijeenkomsten van de verenigen, zoals de Geheelonthoudersvereniging en de vereniging voor het Vrouwenkiesrecht. De Meisjesvereniging Het Mosterdzaadje en de Jongelingsvereniging Daniël houden hun jaarfeest. Laatstgenoemde vereniging die 34 leden en 40 begunstigers telt bestaat 35 jaar. In de loop van die tijd is er een bibliotheek opgebouwd, de Christelijke Volksbibliotheek, die 4000 boeken omvat. De uitleen van boeken heeft in 1909 fl. 38.- aan leesgeld opgeleverd.

In de Concertzaal zijn belangstellende landbouwers uit Harderwijk, Hierden, Horst en Telgt welkom, om tot oprichting van een landbouwvereniging te komen. De opgerichte vereniging van Harderwijker werklieden wacht nog op Koninklijke goedkeuring. Het doel is o.a. bijstand te verlenen in geval van een begrafenis. De contributie bedraagt 5 cent per week. Een respectabel aantal mensen neemt zitting in het bestuur. Gerbrand Vierhout zal als voorzitter fungeren. Andere namen zijn Jac. Gehem, Aart Schaftenaar, Gerrit Aartsen, Willem Prins, Frits van de Weijer en Jan van Dam. De bestuursfuncties zullen in onderling overleg worden verdeeld. De heer D.J. Verbeek wordt tot bode benoemd; hij zal hiervoor fl. 20.- per jaar ontvangen. Aan de weduwe van het overleden lid H. Besselsen wordt een bedrag van fl. 10.- toegekend.

Ook De Toekomst, een vereniging van beroepsvissers, houdt enkele bijeenkomsten. Er is niet altijd evenveel belangstelling, maar op een avond in januari kunnen er toch twintig nieuwe leden worden genoteerd. Meindert Jansen Mzn. wordt schipper van de grote vlet en Christiaan Doornhof van de kleine vlet. Voor deze vletten is een nieuwe loods nodig. Er wordt, uitsluitend door plaatselijke ondernemers, ingeschreven voor bedragen tussen fl. 351 (D. von Munching) en fl. 395 (Van Werven).

De vissersvereniging heeft ook het plan een stuk grond aan de haven te huren om er een coöperatieve scheepshelling te exploiteren. Maar terwijl de eigenaar van het perceel zich hieraan al verbonden had, heeft hij de grond opeens aan de heer Oost verkocht. Er heeft een aanbesteding plaats van de bouw van een 12-klassige school op de Vischmarkt. Er worden uiteenlopende bedragen genoemd, maar het werk wordt voorlopig niet gegund. Als hoofd van school A fungeert sinds 3 januari de heer Wisse. Er kan weer worden ingeschreven voor de Rijksnormaallessen. Hiervoor melden zich 20 leerlingen aan. De heer H. Tromp Hzn. die als onderwijzer aan de Christelijke school werkzaam is heeft gesolliciteerd als hoofd van de administratie van Sonnevank. Hij krijgt deze functie en verlaat daarmee het onderwijs. Op Sonnevank is ook plaats voor twee jongens, als "hulp der electriciens".

Op dinsdag 8 februari is er feest in de Grote Poortstraat bij een echtpaar dat 50 jaar getrouwd is. "De brave oudjes hebben het echt niet breed, maar het feest was gezellig met burens en verdere belangstellenden", zo weet de krant. Er staat geen naam bij, maar waarschijnlijk gaat het over de familie Kleintunte-Nieuburg. Op 8 februari 1860 zijn er n.l. twee paren in het huwelijk getreden, maar van het andere bruidspaar Hendrik Klaassen en Gerritje Petersen is één van de partners al voor 1910 overleden.

Rijksnormaallessen te HARDERWIJK.

 Ondergeteekende, Directeur der Rijksnormaallessen te Harderwijk, brengt ter algemeene kennis, dat op **1 Mei a.s.** aan genoemde Normaallessen

Kweekelingen

geplaatst kunnen worden.

Zij, die zich aan het toelatingsexamen wenschen te onderwerpen, moeten zich **vóór 1 Maart e.k.** aanmelden bij den Directeur.

Zij leggen daarbij over:

- 1e. Hunne of hare geboorte-akte, of, indien die akte niet tijdig ter beschikking kan zijn, het geboortebewijs, welk stuk uiterlijk na drie maanden na de toelating tot de lessen, door de geboorte akte moet zijn vervangen;
- 2e. eene verklaring van ouders of voogden, dat zij voornemens zijn hem of haar voor het onderwijs te bestemmen;
- 3e. eene mededeeling aan welke school of scholen hij of zij onderwijs heeft ontvangen.

De aspiranten moeten op 1 April a.s. den leeftijd van 14 jaar bereikt hebben.

Aspiranten zullen tijdig bericht ontvangen, waar en wanneer bovenbedoeld examen zal gehouden worden.

Harderwijk, Februari 1910.

De Directeur,
G. LANDHEER.

De familie P.G. Gerards-R. Hannessen viert 31 maart het 40-jarig huwelijksjubileum. Abraham ten Hove en Gijsbertje Prins trouwen 23 maart. 1)

Op 13 maart wordt Woutje geboren, dochter van Willem van der Velde en Antje Nagelhout. Dit meisje zal niet oud worden, want in 1917 wordt zij door een bewoner van het Belgenkamp om het leven gebracht.

* * Den 31en Maart hopen
onze geliefde Ouders :

PIET GERARDS
EN
RIKA HANNESSEN
hunne

40-jarige Echtvereniging
te herdenken.

*Hunne dankbare Kinderen, Be-
huwd- en Kleinkinderen.*

Harderwijk Maart 1910.

Bij de Hervormde Gemeente is er op zondag 20 maart bevestiging van nieuwe lidmaten. De Christelijke Gerformeerde predikant. Ds. J. van der Vegt krijgt een beroep naar Urk, waarvoor hij echter bedankt. De kerkenraad van de Gereformeerde Kerk is voornemens de kerk ter beschikking te stellen voor het vertonen van lichtbeelden bij een lezing door dr. Scheurer over de zending. Tijdens de afkondiging van dit bericht in de kerkdienst verlaten diverse gemeenteleden uit protest de kerk. Hierop wordt het besluit teruggedraaid en de bijeenkomst naar de Concertzaal verplaatst. Daar heeft, zoals steeds in het winterseizoen, het publiek diverse keren de gelegenheid om uitvoeringen van koor- en solozang bij te wonen, maar ook een optreden van de voordrachtskunstenaar Albert Vogel²⁾ behoort tot de mogelijkheden.

Concertzaal Harderwijk.

ZATERDAG 15 JANUARI a.s., 's avonds ten 8 ure,

ALBERT VOGEL,

vertolking van het drama

„OEDIPUS.”

De Heer VOGEL zal optreden in Grieksch costuum.

PRIJZEN: 1e rang f1.—, 2e rang f0.60.

Plaatsbespreking Zaterdag, van 's middags 12 tot 1 uur.

Enkele keren is te lezen over verdwenen ouderwetse gewoonten zoals het lopen met een rommelpot op vastenavond of het nieuwjaar-wensen bij vreemden. Dit heeft dan wel tot gevolg dat de volgende afgebeelde wens zelden meer gehoord wordt.

„Ik kom thans tot U in met dezen
[wensch in 't harte :
„Leef vrij van zorg en smart, heb
[voorspoed nooit gekend !
„O, hoor mij aan in vree ; gij moogt
[gelukkig varen,
„En geef mij, armen man, een
[borrel of vijf cent.”

Tot besluit enkele aanduidingen van straatnamen, hier in relatie met gevonden voorwerpen: Een verloren fluit is terug te bekomen bij de vinder Aalt Arendsen aan de Platluis³⁾, terwijl de gedupeerde verliezer van een onderofficierssabelkwast deze kan terugkrijgen bij Klaas uit den Bosch op de Boompjeswal.³⁾

Noten

- 1) Meestal hebben de berichten uit de Burgerlijke Stand betrekking op willekeurige personen, maar nu gaat het over mijn grootouders van vaders kant. In maart 1947 zal hun jongste zoon trouwen met een kleindochter van het jubilerende echtpaar Gerards.
- 2) De voordrachtskunstenaar is een kleinzoon van C.A.Th. Vogel, de schrijver van het dagboek, zie pagina 10.
- 3) In 2010 hoor je deze namen niet meer, maar na de oorlog, zo'n 50 à 60 jaar geleden, nog wel. De Boompjeswal is bij de Plantage en de Platluis (of Platluus) op de hoek Hierdenseweg/Stadsdennenweg.

Jaarverslag 2009 Oudheidkundige vereniging "Herderewich"

Het bestuur van Herderewich bestond in 2009 uit de volgende leden:

Niek de Jong	voorzitter
Piet Stellingwerf	vice-voorzitter
Barend Kappers	secretaris
Jeroen de Jong	penningmeester
Theo Bakker	lid
Theo van der Heijden	lid
Marlies van der Heijden	lid
Jaap de Groot	lid

Activiteiten van het bestuur

De vereniging heeft een druk jaar achter de rug.

De volgende lezingen werden georganiseerd in de Catharinakapel.

4 maart

"Een historische wandeling van Harderwijk naar Ermelo "
door de heer J.W.P. van Dijk uit Ermelo

14 april

"De geschiedenis van de Nederlandse Zuivelfabrieken"
door Professor Dr. Ir. Jos M.G. Lankveld

28 oktober

"Buurtleven in Utrecht"
door mevrouw Llewellyn Bogaers

11 november

"Kolonisten uit Harderwijk"
door de auteur van *De Proefkolonie* Wil Schackmann

De ene lezing is beter bezocht dan de andere, maar over het algemeen heerst hierover tevredenheid.

De belangstelling voor de excursies loopt flink terug. De najaarsexcursie naar Haarlem moest worden afgezegd wegens te weinig deelname. Het bestuur beraadt zich om te kijken of hieraan een andere invulling moet worden gegeven. Belangrijk was dat de vereniging de beschikking kreeg over een eigen "clubhuis". De Vischpoort werd overgedragen aan de vereniging. Hierdoor konden de bestuursvergaderingen plaatsvinden in een eigen onderkomen. Tegelijkertijd konden er activiteiten in de Vischpoort georganiseerd worden, o.a. het Papierentheater festival in juli en de expositie van Henk Bakker in december 2009. Een eigen onderkomen is mooi, maar het moet ook worden onderhouden en bijgehouden. De heer Barend Schipper is bereid gevonden dit op zich te nemen. Het bestuur is hier zeer content mee. Natuurlijk was ook dit jaar de vereniging weer aanwezig op Aaltjesdag, Visserijdag, Kulting en de Hanzedagen.

De Open Monumentendag in september werd druk bezocht.

Samenwerking

Herderewich heeft het afgelopen jaar samengewerkt met:

Stichting Welzijn Ouderen

SWO en Herderewich organiseerden driemaal Monumentenweetjes. De deelnemers kregen in De Tinne onder het genot van een kopje koffie uitleg over de geschiedenis van een monument. Hierna werd het monument bezichtigd. Dit jaar werden de Vanghentoren, de Vischpoort en de Hortus bezocht. Eveneens werd met SWO een fietstocht langs de monumenten in Hierden georganiseerd.

Milieu- en educatiecentrum De Hortus

Ter gelegenheid van de tentoonstelling "Beken en Sprengen" verzorgde Herderewich drie fietstochten langs de Hierdense beek. Vanaf Staverden werden de cultuurhistorische monumenten langs de beek bezocht. Hieraan namen 50 personen deel.

Gemeente Harderwijk

Tweemaal werd samen met de gemeente een explicatie over de Kleurenwaaier voor de Binnenstad tot stand gebracht. De eerste keer in de Vischpoort, de tweede in het gemeentehuis.

Rooms Katholieke Parochie St. Catharina

Ter herdenking van pastoor Karel Mars, de eerste voorzitter van Herderewich, werd samen met de parochie het boekwerk "De parochiekerken van Harderwijk" uitgegeven.

Het Gilde van Stadsgidsen

Samen met het Gilde wordt jaarlijks de Open Monumentendag georganiseerd. (zie aldaar)

VVV Harderwijk

Samen werd met de VVV Harderwijk een folder samengesteld. Deze folder over historisch Harderwijk is in het Nederlands, Duits en Engels verschenen onder de titel "De historische Hanzestad Harderwijk". Dit jaar verscheen de Nederlandse versie in herdruk.

Ledenadministratie

2009 was een jaar met veel nieuwe leden. Op het moment van schrijven zijn er 550 leden en 20 "niet-betalende" leden. Met de laatste groep worden collegaverenigingen bedoeld en ook musea en bibliotheken. Een aardige vooruitgang t.o.v. 2008, ondanks 20 opzeggingen een groei van ongeveer 60 leden. Een mooi resultaat van de ledenwerfgroep, bestaande uit Barend Kappers en Theo Bakker.

Vertegenwoordiging in commissies

Gemeentelijke Monumentencommissie

De Gemeentelijke Monumentencommissie, die is ingesteld door het college van Burgemeester en Wethouders om haar gevraagd en ongevraagd te adviseren over het gemeentelijk monumentenbeleid en individuele monumenten, kwam dit jaar zes maal bijeen.

De samenstelling van de commissie was dit jaar als volgt: L. Boot (voorzitter), ir. M.A. Bleek (Gelders Genootschap), M. Bouw (afd. Bouwzaken), T. Hilhorst (Welstandscommissie), N.C.R. de Jong (Herderewich) en dr. H. Stuurman (AWN).

Aan de orde kwamen dit jaar:

De herinrichting van het Hortuspark.

De heer J. van Panhuis gaf hierover een uiteenzetting.

De kleurenwaaier voor de binnenstad.

De waaier, samengesteld door R. van Maanen van Het Kleurbureau, werd tijdens de opening van de Vischpoort als nieuwe huisvestingslocatie voor Herderewich gepresenteerd. Op een informatiebijeenkomst op 10 november 2009 in het gemeentehuis, waarvoor de leden van Herderewich een uitnodiging hadden ontvangen, werd dit project afgerond.

Het Voorontwerp Bestemmingsplan Tweelingstad-Slingerbos en Binnenstad Harderwijk werd door de commissie van enkele op- en aanmerkingen voorzien.

Het actualiseren van het reglement op de monumentencommissie.

Opdracht voor het Gelders Genootschap voor het maken van een quickscan over de Wederopbouwperiode 1940-1965 in Harderwijk.

Het nieuwe inrichtingsplan van de Vitringasingel.

De heer R. Sjoerdsma gaf de commissie hierop een toelichting.

In het jaar 2009 werden negen bouwplannen in behandeling genomen en van advies voorzien. Tenslotte werden enkele beschrijvingen van gemeentelijke monumenten aangepast, die in de loop der tijd gewijzigd waren.

Activiteiten van de werkgroepen

1. Werkgroep Open Monumentendag

Dit jaar stond de Open Monumentendag in het teken van *Harderwijk op de kaart*. De invulling van het evenement, dat op zaterdag 12 september plaatsvond, werd in Harderwijk verzorgd door onze vereniging, in samenwerking met het Gilde van Stadsgidsen. De werkgroep bestond uit P. Stellingwerf, C.Th. van der Heijden, mevr.

M.E. van der Heijden-Staats, mevr. R. Poolen-Brouwer en N.C.R. de Jong, namens Herderewich en mevr. N. Goettsch namens het Gilde. Het thema "*Op de kaart*" paste zeer goed bij de Harderwijker binnenstad, die op stadsplattegronden, prentbriefkaarten en foto's veelvuldig is vereeuwigd. Vele monumenten zijn menigmaal op een ansichtkaart afgebeeld. Een groot deel van het historische stratenpatroon, zoals het op oude plattegronden is afgebeeld, is behouden gebleven. Ook bezit de stad een aantal unieke monumenten, zoals de Grote Kerk met de prachtige gewelofschilderingen, het voormalige Kantongerecht met het kleurrijke beschilderd behang en de Muziekschool, vroeger het Stadhuis met de raadzaal die bekleed is met goudleer. De Harderwijker binnenstad werd in de Middeleeuwen geheel omringd door stadsmuren. Grote delen van deze muren zijn behouden gebleven en werden vakkundig gerestaureerd. Om in de stad te komen zaten in de stadsmuren vijf stadspoorten. De Vischpoort, de enige overgebleven stadspoort, is nu het onderkomen van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich en het Gilde van Stadsgidsen. In de Vischpoort was de expositie "*De Vischmarktbuurt op de kaart*" te zien. Deze tentoonstelling liet ons door middel van stadsplattegronden, foto's en prentbriefkaarten zien hoe de Vischmarktbuurt in de loop der jaren veranderde. Naast bovengenoemde monumenten kon men ook het Stadsmuseum, de Catharinakapel, 't Klooster, het Linnaeustorentje, de Vanghentoren, de Hortus, molen De Hoop, het vissershuisje aan de Kleine Marktstraat en de Oude Synagoge te bezichtigen.

Het Gilde van Stadsgidsen verzorgde twee gratis rondwandelingen door de stad. De vertrekplaatsen waren de Grote Kerk en de Muziekschool. De boekjes met de wandelroute waren in alle bovengenoemde monumenten gratis te verkrijgen. In dit boekje waren deze keer de monumenten afgebeeld in vroegere tijden.

Informatie kon men verkrijgen op www.openmonumentendag.nl en www.herderewich.nl. Ruim 1500 personen, zowel plaatsgenoten, toeristen als oud-Harderwijkers, bezochten dit jaar de Open Monumentendag. Het geheel werd verzorgd door ruim twintig vrijwilligers van beide verenigingen, die dit jaar weer een uniek stuk geschiedenis van Harderwijk aan de bezoekers lieten zien.

2. Werkgroep Genealogie

Er wordt gewerkt aan diverse (langlopende) projecten. Het overschrijven van de originele bevolkingsregisters op formulieren is het werk van de dames Uittien, Verwijs en Bruinink. Hun "productie" wordt door mevrouw Numan thuis uitgetypt en in een database gezet. De periode 1850 tot en met 1870 is klaar. Aan de controle wordt de allerlaatste hand gelegd. Een groot deel is echter al op de website van het Streekarchivariaat te raadplegen. Het overschrijven van de periode 1870-1880 heeft enige vertraging opgelopen door die noodzakelijk gebleken controle van de vorige perioden, maar gaat rustig door.

Mevrouw Jacobs typt thuis de notariële repertoria uit, nadat de heer Uittien deze eerst gekopieerd heeft, want de originelen mogen het archief natuurlijk niet verlaten. Het repertoire van notaris Neeb (1886-1920) is al op internet beschikbaar, terwijl aan de gegevens van notaris Termaat (1866-1886) de laatste hand wordt gelegd. Daarnaast worden door haar de "Resolutiën en sententiën" (1694-1800) getranscribeerd, d.w.z. letterlijk overgetypt in dezelfde opmaak en regellengte. Deze inventaris bevat de vonnissen die door de Stad zijn uitgesproken, variërend van 14 dagen op water en brood in het "hondegat" tot een plaatsing in de "draaikooi", een flinke geseling of een levenslange verbanning. Ook hiervoor zijn weer kopieën, door de heer Uittien gefotografeerd, aan haar ter beschikking gesteld. Een nieuw aanwinst in de werkgroep is de heer T. Hop die de kadastrale gegevens van een deel van Hierden digitaliseert. Het onderzoek naar de eigendomsgeschiedenis van de huizen binnen de vesting, door de heer Uittien, staat op een laag pitje vanwege zijn (tijdelijke) medewerking aan bovenstaande projecten.

Door de familie Uittien werden, op verzoek van de archivaris, diverse genealogische vragen die uit binnen- en buitenland per e-mail werden gesteld, beantwoord.

In het verslag is te lezen dat ook thuis hand- en spandiensten kunnen worden verleend, dus wat let u: ook voor dit werk zijn vrijwilligers nog steeds van harte welkom!

R. Uittien-Jacobs

3. Werkgroep excursies

De excursies zijn georganiseerd door bestuurslid Jaap de Groot. Aan de voorjaarsexcursie op zaterdagmiddag 16 mei is door 6 personen deelgenomen. De excursie ging naar kasteel de Cannenburg te Vaassen. Er was een boeiende rondleiding georganiseerd door het in de 16de tot 18de eeuw gebouwde kasteel.

De grote excursie op 10 oktober was voorbereid in samenwerking met de Historische Vereniging Haerlem uit Haarlem met als doel een bezoek aan deze stad te brengen.

Na een gedegen voorbereiding waarbij bezoeken waren gepland aan onder andere de Stadswacht, de Grote Sint Bavokerk en één van de bekende musea, was er helaas geen voldoende belangstelling om een en ander op een financieel verantwoorde manier te laten doorgaan. De najaarsexcursie is om die reden afgelast.

Conclusie van de organisator:

In het verleden waren excursies met een gemiddelde bezetting van 45 tot 50 deelnemers geen uitzondering.

In het bestuur is diverse malen gesproken over het feit dat de belangstelling voor excursies terugloopt. Een verklaring kan liggen in de stijgende kosten om een excursie te organiseren.

Het is tegenwoordig goedkoper om met een 'vrij reizen kaart' een stad te bezoeken en de bezienswaardigheden kunnen met internet worden opgespoord.

Voor het bestuur is het dan ook de vraag of het nog zinvol is in de toekomst dergelijke excursies te organiseren.

Jaap de Groot

4. Werkgroep Beeldmateriaal c.q. Fotoarchief

Het bijhouden van het overzicht van ontwikkelingen in de Harderwijkse woningvoorraad door middel van het fotoarchief, is ook in dit verslagjaar weer voortgezet.

Het uitgebreide archief "Geveldocumentatie" is op alfabetische en lexicografische volgorde opgeborgen in dossiermappen. Het archief is ter inzage. In het nieuwe jaar zal het aanvullen hiervan worden voortgezet.

R.K.S. Beute

5. Werkgroep Redactie Vittepraetje

Het afgelopen jaar verscheen het Vittepraetje zoals afgesproken in vier nummers. Hoewel de uitvoering van het kwartaalblad relatief 'eenvoudig' is vergt het veel werk om een magazine af te leveren.

Ten eerste dient de copij aangemaakt en aangeleverd te worden, waarna een keuze wordt gemaakt uit de te plaatsen artikelen.

Vervolgens worden de artikelen geplaatst waarbij gekeken wordt naar inhoud en diversiteit. Het laatste jaar bestond een nummer telkens uit 44 binnenpagina's. Vervolgens worden de artikelen gecorrigeerd en na aanpassing wordt het geheel nog eens kritisch doorgelezen.

Indien het akkoord van eindredacteur is verkregen wordt het bestand omgezet in een PDF en naar de drukker verstuurd, die het vervolgens laat printen. Daarna worden de boekjes gesneden, geniet en afgeleverd aan onze distributeur de heer Van Wageningen.

Inmiddels zijn ook de verzend- en bezorglijsten bij hem afgeleverd, waarna de verspreiders het Vittepraetje bij u kunnen bezorgen.

Vier nummers per jaar betekent dat, als er één nummer klaar is, we direct kunnen beginnen met het volgende.

Naast vier Vittepraetjes is er het afgelopen jaar een jaarverslag uitgebracht, een gids voor de Open Monumentendag in september en een boekje De Kroniek van Harderwijk. In die laatste uitgave zijn de wetenswaardigheden uit Harderwijk van het afgelopen jaar vermeld.

Bij deze wil ik alle betrokkenen, van schrijvers tot bezorgers, bedanken voor hun inzet in het afgelopen jaar. Natuurlijk hebben we hiervoor af en toe nieuwe mensen nodig, dus lijkt het u leuk om betrokken te worden bij de PR van Herderewich, meld u dan aan.

U kunt misschien eens een redactionele bijdrage leveren, actief zijn bij de verkoop van advertenties of op een mooie middag de bezorging van een (gedeelte van een) wijk voor uw rekening nemen.

Ook voor het maken van de Kroniek van Harderwijk zoeken we vrijwilligers met een neus voor nieuws, die het leuk vinden om dagelijks de krant door te nemen op berichten uit Harderwijk.

Zo kunt u actief bijdragen aan het schrijven van onze eigen geschiedenis!

Theo Bakker

6. Redactiecommissie Harderwijk Reeks

Geen nieuws ontvangen van deze werkgroep

7. **Werkgroep Kroniek van Harderwijk**

In onveranderde samenstelling zijn de leden van de werkgroep de nodige keren bij elkaar gekomen om een keuze te maken uit de vele berichten die over Harderwijk(ers) en Hierden(aren) in de kranten zijn verschenen, met het doel de Kroniek over het jaar 2008 samen te stellen. Welk nieuws valt af en welke berichten worden geplaatst? Dat is altijd de vraag. En is die keus gemaakt dan volgt er nog het nodige werk om het tot een leesbaar en lopend geheel te maken. Intussen heeft iedereen thuis al weer het nieuws van 2009 genoteerd, want ieder van de drie leden, t.w. de heren G. Berends en A.F. van Eeden en ondergetekende, houdt voor dit doel het nieuws uit een bepaalde krant bij. Helaas heeft de heer Van Eeden de werkgroep aan het eind van het jaar verlaten; hij zal dus niet meer bij de samenstelling van de aflevering 2009 betrokken zijn. Ook op deze plaats nog een woord van dank aan zijn adres voor de verrichte arbeid in de afgelopen drie jaar. Hopelijk is er bij verschijnen van dit verslag iemand gevonden die het nieuws uit De Stentor kan bijhouden.

G. Verwijs-ten Hove

8. **Werkgroep Verspreiding**

Mijn vijfde jaar van de bezorging van het "Vittepraetje" zit er op, een jubileum dus. Piet Stellingwerf belde mij recent op met de vraag: *Hoe gaat het met de bezorging van de Vittepraetjes?*

Die vraag had ik nog niet eerder gehoord, dus ik zocht er wat achter en terecht, zo blijkt. Er zijn soms wat zorgen rond de distributie. Het aantal leden stijgt, heel prima.

De Vittepraetjes worden dikker en zwaarder, vaak ook met bijlagen, ook goed. Maar het aantal leden van de bezorgclub loopt niet in de pas; er is nog steeds geen reserve voor de hoofdbesteller; niet goed dus. Enkele leden van onze bezorgclub lijken te gaan afhaken, nu of in de naaste toekomst; zorgelijk. Samenvattend: Er moet iets gaan gebeuren, want ons periodiek mag niet stranden. We gaan ons beraden en zullen de leden van "Herderewich" op de hoogte houden.

J. van Wageningen

9. **Werkgroep Archeologie**

Van deze werkgroep is geen verslag ontvangen.

10. Website (www.herderewich.nl)

Begin februari ben ik benaderd om de toenmalige website te bekijken en te beoordelen. Ik was pas begonnen met een bureau voor het maken van websites, OGB-Design. Na een goed gesprek mocht ik een voorstel voor een nieuwe website maken. Bijna alles is mogelijk in de opbouw van een website. De nieuwe website van Herderewich is in goed overleg met het bestuur tot stand gekomen.

Vanaf de start op 30 maart 2009 hebben bezoekers al 13.618 pagina's bekeken. Dat is een gemiddelde van 45 pagina's per dag! Een website wordt gewaardeerd als het nieuws actueel is. OGB Design streeft ernaar om de aangeleverde digitale data op dezelfde dag te wijzigen. Tot nu toe lukt dat goed.

Otto Buttner

Aangeboden

Historie van de Elburger vissersvloot W. van Norel
(in goede staat, 400 pagina's) (€ 25,-)

Gevraagd

Van gaand en staand want (deel 5) P. Doreleijn

Inlichtingen T. Bakker 06 23150044

Zoekt u ook iets of heeft u iets leuks in de aanbieding?

Geeft uw 'zoekertje' op bij de redactie via email

www.redactie@herderewich.nl

Verslag van de penningmeester

Voor de penningmeester/ledenadministrateur was 2009 een druk jaar. Er is veel gebeurd en de afgelopen ledenvergadering had toch nog wel wat acties tot gevolg, hoewel dat zo direct niet duidelijk was die avond. Nieuwe huisvesting, aanvraag voor ANBI, nieuwe boekenverkopen en het verwerken van de ledenwerfactie namen toch wel tijd in beslag, maar het resultaat is er wel naar.

Met terugwerkende kracht (1 januari 2009) is Herderewich een ANBI geworden. Op advies van de heer Piet Dijkstra is er een aanvraag gedaan die, na 10 maanden lang overleggen met de belastingdienst, is gehonoreerd.

U kunt dus bij uw belastingopgave van 2009 uw contributie van Herderewich opvoeren.

Als bestuur hopen we u hiermee van dienst te kunnen zijn.

Waar in 2008 en 2009 vooral gevraagd werd om niet meer geld op te potten is 2009 een jaar geworden van investeren.

Er is geïnvesteerd in huisvesting, website, boeken en de ledenwerfactie. Daarnaast is er een boek uitgebracht dat de leden gratis thuisbezorgd kregen, een actie waar het bestuur erg aan hecht.

Door al deze activiteiten is er meer geld uitgegeven dan binnengekomen. Als penningmeester wil ik meegeven dat het dan ook een bijzonder jaar was doordat Herderewich eindelijk zijn eigen plek kon krijgen. Een clubgebouw dat we delen met het Gilde van Stadsgidsen.

Iets waar we trots op kunnen zijn en waar u als lid van harte bent uitgenodigd om eens binnen te kijken als Barend Schipper of een van de bestuursleden aanwezig is.

Jeroen de Jong

Jaarrekening 2009

Uitgaven

Website	€ 1.684,56
Vittepraetje	€ 4.191,91
Lezingen	€ 1.027,35
Bestuurskosten	€ 688,95
Verzending Vittepraetje	€ 108,24
Excursie	€ 35,30
Boeken	€ 3.235,98
Huismeester/Kosten Vischpoort	€ 517,80
Huur Vischpoort 10 x 100,-	€ 1.000,00
Rioolrecht/Vitens	€ 139,22
Nuon (energie)	€ 0,00
Inventaris Vischpoort	€ 2.055,17
Bankkosten	€ 188,70
ASR verzekering	€ 106,93
Ledenwerfactie	€ 552,10
	€ 15.532,21

	Begroting 2010	Begroting 2010
	Inkomsten	Uitgaven
Contributies	8.200	
Verkopen. e.d.	1.150	
Rente	250	
Vittepraetje	900	
Vittepraetje		4.200
Lezingen		1.000
Bestuurskosten		600
Vischpoort	1.200	2.400
PR		1.500
Publicaties		1.500
Diversen		250
Bibliotheek		250
Resultaat		0
	11.700	11.700

Uitnodiging

Voorafgaande aan de jaarvergadering van 2009 vindt in de Catharinakapel een boeiende lezing plaats over

‘Theologie in Harderwijk’

Welke stromingen deden zich gelden in het Zuiderzeestadje en hoe verhieldden deze zich tot elkaar. Waren het vooral rekkelijken of juist meer de preciezen, aan de kust van de Zuiderzee?

Dr. Jacob van Sluis, professor in de theologie en filosofie aan de Rijksuniversiteit van Groningen kan ons er alles over vertellen.

De lezing wordt gehouden in de Catharinakapel en de aanvang is deze keer om 19.30. De toegang is gratis.

Verleden & heden van de Strandboulevard (2)

door N.C.R. de Jong

Op 11 juli 1908 verkocht de familie Van der Zande aan Evert Visser een huis en erf buiten de Bruggepoort (kad. E 2424) en een huisje met erf aan de Rabbistraat (kad. E 2425 en 2426), waarvan de stad Harderwijk voor 10 centiares eigenaresse is. De koopprijs was 1900 gulden. Evert Visser, geboren te Terwispel, was getrouwd met Hendrikje van Loozenoord, geboren te Ermelo. Vader en moeder Visser woonden, met 10 kinderen, in het pand. Hierin was ook het hotel en café gevestigd.

Daarna heeft het pand in de loop der jaren andere bestemmingen gehad, van rederijkantoor, melkstation tot pension. Het pand, tegenwoordig Strandboulevard West 16, werd een aantal keren verbouwd, de laatste keer in 2006.

De naam van het café was eerst De Vaargeul, later Strandzicht en tegenwoordig stadscafé en restaurant De Admiraal. De eigenaren waren onder andere T. Kemp, H. Straakenbroek en de familie Reijerse. Tegenwoordig zwaait "admiraal" Gerrit Reijerse de scepter in het restaurant.

Hierboven restaurant Strandzicht zoals velen het zich herinneren en hieronder hetzelfde pand. Nu Restaurant De Admiraal.

Geschiedenis dichtbij (1)

Theo Bakker

In deze serie wordt ingegaan op interessante historische onderwerpen die dichtbij te vinden zijn. U kunt ze, als het onderwerp uw interesse heeft, zelf bezoeken. Zo'n onderwerp kan een historische plaats zijn of een museum dat wat minder bekend is, of een gebouw waar u al jaren aan voorbij gaat. Het eerste onderwerp in deze reeks is Het Romeinse marskamp bij Ermelo.

'Stelt u zich de Ermelose heide voor zoals die er tegenwoordig bij ligt. In de verte ontwaart u een naderende stofwolk die zich snel verplaatst, een enorme troep soldaten, zo blijkt. Er wordt geroepen, geschreeuwd. Midden op de vlakke wordt halt gehouden, bepakkingen worden neergesmeten, staken worden in de grond gezet, latrines gebouwd. Het zijn geen moderne soldaten met nieuwe voertuigen maar Romeinse soldaten met in hun kielzog Barbaren die dienstdoen als legionair.

De meeste van hen zijn te voet. Karren en wagens bevatten tonnen en balen met proviand en water. Als de mannen een klein beetje op orde zijn beginnen een aantal van hen een geul te graven als een afzetting en bescherming. Anderen zetten tenten op en beginnen met de bouw van een gemeenschappelijke plaats waar rondom tenten worden geplaatst'.

Zo kan het ongeveer gegaan zijn, rond het jaar 165 na Christus, aan het begin van onze jaartelling. De Romeinen hielden als grens van hun uitgebreide rijk 'de Limes' aan, ongeveer de loop van de Rijn. Langs deze linie hadden ze forten en kastelen, die de huisvesting voor de legioenen vormden. Aan de zuidkant van deze grens was er inmiddels enige beschaving, maar aan de noordkant was daar nog maar nauwelijks sprake van. Daar woonden Barbaren, Germaanse stammen, waaronder de Chauken. Het is interessant om te speculeren wat de Romeinen zo ver in het land van de Barbaren te zoeken hadden. Misschien achtervolgden ze indringers in hun rijk, of was het een verkenningstocht. Misschien zochten ze een nieuwe noordelijke grens zoals een grote rivier of de oevers van het Flevomeer. We zullen het waarschijnlijk niet te weten komen, want behalve de contouren van het marskamp zijn er geen overblijfselen van deze troep soldaten gevonden. Ook elders zijn geen aanwijzingen gevonden die deze missie verklaren. Het is een fors leger geweest, wel tussen de 6.000 en 8.000 soldaten, die het marskamp hebben bevolkt. De afscheiding bestaat uit een opgeworpen aarden wal en een uitgegraven greppel. Het marskamp bij Ermelo ligt op ongeveer twee dagmarsen afstand van de Limes, de oude grens van het Romeinse rijk dus ergens tussen de Limes en Ermelo moet nog een ander kampement hebben gelegen, dat niet teruggevonden is.

Het marskamp in Ermelo is al in 1922 onderzocht door archeoloog J.W. Holwerda die er een gedeelte van heeft afgegraven. Door voortschrijdend inzicht zijn een aantal van de conclusies die hij destijds stelde achterhaald door een tweede grote onderzoek in 1987, deze keer door R.S. Hulst. Van het marskamp is in eerste instantie niet zoveel te zien, je moet het echt weten om het te kunnen herkennen, maar de restauratie van een gedeelte van de opgeworpen wal en het standbeeld van een Romeinse soldaat maken het ook voor de geïnteresseerde bezoeker inzichtelijk en leuk. Het blijft boeiend om je te realiseren dat op dat stuk kale heide ooit een legerkamp met 6.000 Romeinse soldaten heeft gestaan. In het kader van 1150 jaar Ermelo, dat in 2005 is gevierd is er een leuk boekje geschreven met als titel **'Het Romeins marskamp bij Ermelo'**. Daarnaast is er een wandelkaart van het gebied gemaakt. Het boekje geeft een leuk beeld van de Romeinse aanwezigheid in het marskamp en geeft daarnaast veel achtergrondinformatie.

Met het boekje en de kaart bij de hand is het aardig om het marskamp te bezoeken en het gebied te ontdekken. Aardig is het om te zien dat het landschap hier in feite eeuwen ongewijzigd is gebleven en dat er soms nog steeds bivak is op de heide bij Ermelo. Nog steeds marcheren er soldaten en slaan ze er hun bivak op. Hoewel het marskamp al erg oud is, zijn het niet de oudste sporen van menselijke cultuur in dit gebied. Dat zijn de grafheuvels die er ook te vinden zijn.

Samenstelling bestuur en voorzitters van werkgroepen

naam	straat	telefoon	functie
N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42	voorzitter
P. Stellingwerf	Metten Gerritskamp 5	55 23 42	vice-voorzitter
B. Kappers	Hogepad 24	42 96 03	secretaris
J.L. de Jong	Hoogstraat 5	06-21541421	penningmeester
Th. Bakker	Hazelaarlaan 9	42 33 17	redactie
J.C. de Groot	Stationslaan 165	42 82 72	excursies
C.Th.v.d.Heijden	Bunschotenmeen 21	42 09 71	lid
M.E.v.d. Heijden-Staats	Bleek 16	56 35 31	lid

Vittepraetje

Th. Bakker	Hazelaarlaan 9	42 33 17	hoofdreductie
G. Verwijns-ten Hove	Friesegracht 13	42 06 93	eindreductie

Ledenadministratie

J.L. de Jong	Hoogstraat 5	06-21541421	
--------------	--------------	-------------	--

Werkgroep archeologie:

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42	voorzitter
----------------	-------------------	----------	------------

Werkgroep genealogie:

R. Uittien-Jacobs	J.P.Heyelaan 58	41 44 31	voorzitter
-------------------	-----------------	----------	------------

Werkgroep Kroniek van Harderwijk:

G. Verwijns-ten Hove	Friesegracht 13	42 06 93	lid
----------------------	-----------------	----------	-----

Werkgroep Open Monumentendag

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42	voorzitter
----------------	-------------------	----------	------------

Werkgroep excursies

J.C. de Groot	Stationslaan 165	42 82 72	lid
---------------	------------------	----------	-----

Werkgroep Geveldocumentatie

R.K.S. Beute	Smeepoortenbrink 17	41 62 63	lid
--------------	---------------------	----------	-----

Hoofdverspreider

P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35	
----------------------	--------------------	----------	--

Verspreiders

wijknaam	naam	adres	telefoon
1 = Stadsweiden 1	B. Karssen	Gruttomeen 39	42 10 73
2 = Slingerbos	C. Deitmers	Stationslaan 117-19	41 51 55
3 = Wittenh./Veldkamp	H. de Vries	Roosevelttlaan 24	42 67 32
4 = De Stad	E. Beute-Oskam	Smeepoortenbrink 17	41 62 63
5 = Stadsdennen	H. Schaaf	Guido Gezellelaan 4	41 43 38
6 = Stationslaan	H. Skora	Churchilllaan 23	41 53 97
7 = Zeebuurt	L. Postma	Hendric Stevinstraat 8	41 51 78
8 = Hierden	H. Messerschmidt	Zuiderzeestraatweg 61	45 21 83
9 = Ermelo	T. Goossens	De Acht Schepel 13	55 42 76
10 = Frankrijk	B.A.M.M.v.d.Voordt	Kuulekamp 6	41 96 15
11 = Drielanden	N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42
12 = Ceintuurbaan	P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35
13 = Stadsweiden 2	C.Th. van der Heijden	Bunschotenmeen 21	42 09 71
14 = Vissersbuurt	J.J.H. Kooiman	Burg. Numanlaan 76	41 96 38
15 = Friesegracht	M. van Broekhoven	Plantage 68	41 51 73

Voor actuele informatie bezoekt u ook onze website

www.herderewich.nl

Voor Books & More

ga je naar

Plantage Books & More

Luttekepoortstraat 10
3841 AX Harderwijk
0341-430975

Keus uit meer dan 14.000 kwaliteitsboeken

PLANTAGE **BOOKS & MORE**

HARTMAN

